

Проекти Трастового фонду

просуваючи безпеку та оборонну реформу

> Фото на обкладинці: Накопичені протипіхотні міни розібрано з метою переробки у місті Крагуєвац, Сербія та Чорногорія

Політика Трастового фонду є невід'ємною частиною програми НАТО „Партнерство заради миру” (ПЗМ) та прикладом практичного співробітництва між НАТО та окремими країнами-партнерами. Політику фонду було започатковано у вересні 2000 року з метою допомоги країнам-партнерам у безпечному знищенні накопичених протипіхотних мін. Це забезпечило Альянс практичним механізмом допомоги країнам-партнерам щодо виконання їх зобов'язань відповідно до Оттавської конвенції про заборону використання, накопичення, виробництва протипіхотних мін та їх знищення.

Початковий успіх у процесі безпечного знищення протипіхотних мін сприяв поширенню практичних дій у цьому напрямку, включаючи низку інших сфер оборонної реформи. Таку політику Трастових фондів було використано з метою підтримки процесу безпечного знешкодження стрілецької зброї та легкого озброєння (СЗЛО), переносних зенітно-ракетних комплексів (ПЗРК), ракет, звичайного озброєння та ракетного палива. Останнім часом були започатковані проекти Трастового фонду з метою підтримки зусиль країн-партнерів у питанні управління наслідками оборонної реформи через використання таких ініціатив, як перепідготовка персоналу та конверсія військових баз.

Будь-яка з 20 країн-партнерів, що беруть участь у програмі ПЗМ, може звернутися за допомогою. Механізм Трастового фонду також може використовуватися для підтримки проектів у країнах, які беруть участь в інших ініціативах оборонного співробітництва. Декілька проектів Трастового фонду розпочалися у рамках Ініціативи НАТО для Південно-Східної Європи. Політика Трастового фонду також може бути застосована для підтримки діяльності НАТО у контексті Середземноморського діалогу та Стамбульської ініціативи співробітництва.

Політика Трастового фонду довела, що вона є практичним інструментом для підтримки оборонної реформи та боротьби з тероризмом, підтримуючи зусилля Альянсу щодо зміцнення безпеки та стабільності у євроатлантичному регіоні. Знищення надлишкових арсеналів зброї та боєприпасів у країнах-партнерах НАТО зменшує ризик для населення не тільки цих країн, а й більш широких регіонів. Процедура безпечного знищення озброєнь також передбачає те, що надлишкові запаси знаходяться поза межами досягнення терористів та злочинців.

> Протипіхотні міни розібрано у Донецьку, Україна: вибухова речовина вилучена та перероблена у промислову вибухівку, метал відправлено у металобрухт, а пластикові корпуси мін використовуватимуться для виробництва дитячих іграшок

> Зенітні ракети у пускових установках у Молдові: як частина проекту Трастового фонду 11 таких ракет було розібрано, паливо злито та спалено у сміттєспалювальній печі, боєголовки знешкоджено шляхом відкритої детонації, метал перероблено як металобрухт

>> Як започаткувати проект Трастового фонду?

Проекти Трастового фонду можуть бути започатковані країнами-членами НАТО або країнами-партнерами. Першим кроком у підготовці проекту є неформальні обговорення між представниками Міжнародного штабу НАТО, які можуть також звернутися за технічною порадою до Агенції НАТО з питань тилового постачання та обслуговування (NAMSA), штаб-квартира якої знаходиться у Люксембурзі. Результати обговорень визначатимуть межі проекту, а також відповідність його цілей пріоритетам, які задекларовані програмою ПЗМ та програмою співробітництва з окремою країною-партнером. Окрім цього, будуть проведені консультації з іншими міжнародними організаціями з метою забезпечення підтримки проекту та переконання у відсутності конфліктів або дублювання зусиль.

Усі проекти виконуються провідними країнами на добровільних засадах. Провідна країна несе відповідальність за обрання відповідної виконавчої структури з метою розробки проектної пропозиції.

Проектна пропозиція детально визначає обсяг робіт, що мають бути виконані, вартість виконання проекту, а також план заходів, що будуть здійснені. У разі затвердження проектної пропозиції провідною країною, за згодою країни-партнера, вона надається Політико-військовому керівному комітету, що виступає у якості офіційного форуму для обговорення проекту та залучення ресурсів і потенційної підтримки.

Процедура формального започаткування проекту є своєрідним поштовхом для початку залучення серйозного фінансування. За умови укладання офіційних юридичних угод робота над проектом може розпочатись у разі надходження необхідного фінансування.

> Боеголовки зенітних ракет у Грузії було безпечно знешкоджено шляхом відкритої детонації: знешкодження цих ракет значно підвищило рівень безпеки та унеможливило ризик забруднення середовища у районах зберігання цієї зброї

Чи знаєте ви?

Вже у перші п'ять років існування Трастового фонду було внесено більш ніж 15 млн. євро для реалізації проектів фонду, що допомогли знищити майже:

- 2,5 млн. мін;
- 325 висотних зенітних ракет;
- 320 тонн ракетного палива;
- 28 000 одиниць стрілецької зброї та легкого озброєння;
- 1800 тонн боєприпасів.

Усі проекти завершено завчасно, у межах бюджету, а також без надзвичайних подій.

>> Шість принципів політики Трастового фонду

- 1 - Проекти ініціюються країнами-членами НАТО або країнами-партнерами та фінансуються на добровільній підставі. Альянс не визначає, які саме прохання про допомогу буде реалізовано у конкретні проекти. Країни-члени визначають у індивідуальному порядку, які пропозиції вони мають бажання підтримати та розвивати у подальшому.
- 2 - Очікується, що країна, яка отримує допомогу, надасть максимальну підтримку у межах своїх можливостей. Це включає політичну, адміністративну, фінансову та іншу підтримку з метою ефективного впровадження проекту.
- 3 - Ціллю проектів Трастового фонду є створення місцевих спроможностей. У більшості випадків реалізація безпосередньо проекту спрямована на задоволення лише частини більш широкої проблеми. Розвиваючи місцеві навички та спроможності, проекти Трастового фонду забезпечують країну, що отримує допомогу, новими ресурсами для подолання майбутніх проблем.
- 4 - Проекти Трастового фонду дотримуються найвищих стандартів у питаннях охорони навколишнього середовища, здоров'я та безпеки, беручи до уваги законодавство Європейського союзу та національне законодавство.
- 5 - Процес переробки відходів є невід'ємною частиною проектів Трастового фонду у галузі демілітаризації. Реалізація такого процесу не зашкоджує навколишньому середовищу та залучає фонди з метою зменшення загальної вартості проекту. Повторно перероблені матеріали не використовуються для військових потреб.
- 6 - Усі проекти Трастового фонду є прозорими та підлягають перевірці. Такий механізм переконує країн-донорів у правильності виконання робіт, а також у доцільному використанні коштів. Перевірка фінансових аспектів кожного проекту здійснюється ревізорами НАТО.

> Албанські матроси перепаковують протипіхотні міни для відправки їх до місць знешкодження: вибухові речовини було згодом перероблено у промислову вибухівку, металеві корпуси перероблено у каналізаційні люки (таким чином також зроблено внесок у підвищення рівня дорожньої безпеки Албанії), а ящики використано місцевими мешканцями у якості багаття

> Початкова інспекція стрілецької зброї на військовому складі в Україні: серійні номери розібраної зброї будуть переписані, дерев'яні та пластикові частини будуть знешкоджені, а метал перероблено

> Матеріал розібраних протипіхотних мін у Сербії та Чорногорії: тринітротолуол (вибухівка) буде перероблено у промислову вибухівку, залізний металобрухт та пластик буде перероблено у продукти для комерційного використання

Проекти Трастового фонду

Карта показує усі проекти Трастового фонду, які було успішно завершено, які тривають або знаходяться на заключних етапах планування станом на жовтень 2005 року. Наведено необхідну інформацію по кожному проекту (прапори вказують країни та організації, які не є членами НАТО, що виступають у якості донорів проектів). Якщо іншого не зазначено, виконавчою агенцією усіх проектів є NAMSA.

Молдова

Мета проекту: знищення 325 тонн ракетного палива типу меланж, 12 000 одиниць протипіхотних мін та 300 тонн боєприпасів
Вартість: 1,1 млн. дол. США
Провідна країна: Нідерланди
Тривалість проекту: грудень 2001 -- грудень 2002

Молдова II

Мета проекту: перепакуння та зосередження у одному місці 1700 тонн небезпечних хімікатів
Орієнтовна вартість: 841 500 євро
Провідна країна: Бельгія/ Румунія
Тривалість проекту: листопад 2005 -- до теперішнього часу

* Спільний проект НАТО та ОБСЄ в рамках Ініціативи у галузі безпеки та навколишнього середовища (ENVSEC)*

Албанія

Мета проекту: знищення 1.6 млн. протипіхотних мін
Вартість: 800 000 дол. США
Провідна країна: Канада
Тривалість проекту: січень 2001 -- квітень 2002

Албанія II

Мета проекту: знищення 11 500 тонн стрілецької зброї та легкого озброєння
Орієнтовна вартість: 6,4 млн. євро
Провідна країна: Канада
Тривалість проекту: грудень 2002 -- до теперішнього часу

Азербайджан

Мета проекту: очищення 600 гектарів площини від снарядів, що не вибухнули
Орієнтовна вартість: 1,16 млн. євро
Провідна країна: Туреччина
Тривалість проекту: листопад 2005 -- до теперішнього часу

Що являють собою ПЗРК?

Переносні зенітно-ракетні комплекси застосовуються для ураження повітряних об'єктів на низьких висотах. У разі потрапляння до рук терористів, такі комплекси являють серйозну загрозу для комерційної та військової авіації. Політика Трастового фонду спрямована на зменшення загрози, що походить від такого та іншого надлишкового озброєння. Знищення комплексу ПЗРК безпосередньо включає знищення ракет та пускових установок.

Що являє собою стрілецька зброя та легке озброєння?

Стрілецька зброя призначена для індивідуального використання та включає: пістолети, рушниці, автомати, штурмові рушниці, а також переносні кулемети. Легке озброєння призначене для використання двома або трьома особами, що складають групу, та включає важкі кулемети, деякі типи гранатометів, міномети, зенітні та протитанкові гармати.

* Ініціативу у галузі безпеки та навколишнього середовища (ENVSEC) розпочато ОБСЄ, програмою ООН з навколишнього середовища та програмою ООН з питань розвитку у 2002 році. НАТО залучилось до ENVSEC у 2004 році з метою координації відповідної діяльності, зокрема у рамках програми НАТО "Безпека через науку". (За більш детальною інформацією звертайтеся до: www.envsec.org)

Білорусь

Мета проекту: знищення 700 000 одиниць протипіхотних мін
Орієнтовна вартість: 390 500 євро
Провідна країна: Канада
Тривалість проекту: терміни будуть визначені

Україна

Мета проекту: знищення 400 000 одиниць протипіхотних мін
Вартість: 800 000 дол. США
Провідна країна: Канада
Тривалість проекту: лютий 2002 -- травень 2003

Україна II

Мета проекту: знищення 1.5 млн. одиниць стрілецької зброї та легкого озброєння, 133 000 тонн боеприпасів та 1000 одиниць ПЗРК
Орієнтовна вартість: приблизно 25 млн. євро
Провідна країна: США (етап 1)
Тривалість проекту: 12 років, початок - кінець 2005 року

Україна III

Мета проекту: перепідготовка та переселення 600 військовослужбовців
Орієнтовна вартість: 430 000 євро
Провідна країна: Нідерланди
Тривалість проекту: 3 роки, початок - січень 2005 року
Виконавча агенція: Міжнародний секретаріат НАТО

Казахстан

Мета проекту: знищення 27 000 одиниць стрілецької зброї та легкого озброєння, включаючи 335 одиниць ПЗРК
Орієнтовна вартість: 240 000 євро
Провідна країна: США
Тривалість проекту: терміни будуть визначені

Сербія та Чорногорія

Мета проекту: знищення 28 000 одиниць стрілецької зброї та легкого озброєння
Вартість: 375 000 євро
Провідна країна: Нідерланди
Тривалість проекту: вересень 2003 -- грудень 2003

Сербія та Чорногорія II

Мета проекту: знищення 1,3 млн. одиниць протипіхотних мін
Орієнтовна вартість: 1,69 млн. євро
Провідна країна: Канада/ Австрія
Тривалість проекту: лютий 2005 -- до теперішнього часу

Сербія та Чорногорія III

Мета проекту: допомога персоналу, що був звільнений, у пошуку нових робочих місць
Орієнтовна вартість: 5,9 млн. євро
Провідна країна: Норвегія
Тривалість проекту: 2 роки (дата початку буде визначена)
Виконавча агенція: Міжнародна організація з питань міграції

Таджикистан

Мета проекту: знищення 1260 одиниць протипіхотних мін
Вартість: 3100 євро
Провідна країна: Канада
Тривалість проекту: березень 2004
Виконавча агенція: Програма ООН з питань розвитку

Грузія

Мета проекту: знищення 526 ракет класу „земля-повітря” та 45 боеголовок
Орієнтовна вартість: 1,1 млн. євро
Провідна країна: Люксембург
Тривалість проекту: листопад 2003 -- до теперішнього часу

> Близько 2000 тонн боєприпасів, що не вибухнули, зібрано з низки місць зберігання у північно-західному Азербайджані з метою безпечного знешкодження: такі боєприпаси являли суспільну загрозу, вже призвівши до поранення 81 та загибелі 27 осіб внаслідок нещасних випадків на одному з колишніх складів боєприпасів

>> Ефективність співпраці

Країна-член НАТО або країна-партнер, яка визвалася очолити відповідний проект Трастового фонду є провідною країною, що відповідає за політичну та фінансову підтримку для реалізації проекту. У ролі провідних країн донині виступали Австрія, Бельгія, Канада, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Румунія, Туреччина та Сполучені Штати Америки.

Тісна співпраця з іншими міжнародними організаціями є життєво важливою частиною процесу роботи Трастового фонду. Сьогодні Європейський союз, Організація з безпеки та співробітництва в Європі та ООН залучені до низки подібних проектів. Громадянське суспільство, включаючи недержавні організації, також відіграє відповідну роль, наприклад, Фонд миру та Центр Разумкова були частиною робочої групи, що відповідала за підготовку проекту Трастового фонду, який було започатковано в Україні у 2005 році.

>> Роль NAMSA

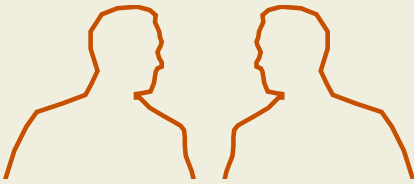
На додаток до експертної підтримки, що здійснюється штаб-квартирою НАТО, технічну підтримку проекту також забезпечує NAMSA, яка відіграє важливу роль у підтримці всіх етапів розвитку проекту, від оцінки запитів і розробки пропозицій до управління етапом практичного впровадження проекту.

Як виконавча структура з реалізації проектів Трастового фонду NAMSA наглядає за усіма практичними аспектами проектів для переконання у правильності роботи у рамках бюджетних обмежень, а також її відповідності вищим стандартам безпеки. Управлінський досвід NAMSA у питаннях виконання контрактів гарантує ефективне використання фінансових ресурсів, а також повну прозорість цього процесу.

Чи знаєте ви?

У листопаді 2004 року Міжнародна кампанія із заборони фугасних мін оприлюднила у штаб-квартирі НАТО щорічний Звіт щодо контролю використання фугасів. Лауреат Нобелівської премії Джоді Вільямс (на фото: пані Вільямс вітає Генерального секретаря НАТО Яап де Хооп Схеффера), яка взяла участь у цьому заході, підкреслила важливу роль, яку відіграє НАТО у підтримці впровадження положень Оттавської конвенції.

Бліц-інтерв'ю

>> Анне Бадер, виконавчий віце-президент Фонду миру

Завданням Фонду миру як неурядової організації є запобігання війні та умовам, що призводять до воєнних дій. Чому організацію залучено до реалізації проектів Трастового фонду ПЗМ НАТО?

НАТО запросила Фонд миру взяти участь у проектах Трастового фонду. Робота, виконувати яку нас запросив Альянс, є показовою для нашого типу неурядової організації. Ми знаходимося у пошуку створення нових партнерських стосунків між міжнародними та неурядовими організаціями, а також урядами країн. Надзвичайно важливим є те, що ми вчимося спільно працювати та створюємо нові підходи у запобіганні війні задля збереження людського життя. Я підтримую НАТО щодо залучення громадянського суспільства у його роботу через реалізацію проектів Трастового фонду, програми ПЗМ та іншої діяльності. Разом ми зможемо дійти нових рішень, щоб запобігти поверненню старих проблем.

>> Зоран Дімітрієвіч, керівник проекту NAMSA у Сербії та Чорногорії

Проект у Крагуєваці є другим проектом Трастового фонду у Сербії та Чорногорії. Чому він є таким важливим?

Проект допоможе Сербії та Чорногорії виконати свої зобов'язання відповідно до Оттавської конвенції -- знищити 1,3 млн. протипіхотних мін, що зберігаються у країні. Він також допоможе запровадити кращі стандарти та процедури у міністерстві оборони з огляду на досвід, якого набула країна, реалізуючи свій перший проект Трастового фонду, що передбачав знищення 28 000 одиниць стрілецької зброї та легкого озброєння у місті Касак у 2003 році.

Знешкоджені міни будуть безпечно перероблені. До того ж обладнання буде використовуватись у майбутньому для знищення боєприпасів. Це означає, що завдяки цьому проекту був створений новий потенціал та місцеві спроможності. Після закінчення цього проекту Південно-Східна Європа звільниться від усіх запасів мін.

Для отримання більш детальної інформації: • Домашня сторінка НАТО – www.nato.int

• Програма "Партнерство заради миру" – www.nato.int/pfp/pfp.htm

• NAMSA – www.namsa.nato.int

• Домашня сторінка Трастового фонду – www.nato.int/pfp/trust-fund.htm

NATO Public Diplomacy Division, 1110 Brussels, Belgium – email: natodoc@hq.nato.int

Division Diplomatie publique de l'OTAN, 1110 Bruxelles, Belgique – courriel : otandoc@hq.nato.int